

PROXECTO EUDACTIVO

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA de 2º ciclo de EDUCACIÓN INFANTIL

CPI.
ANTONIO
ORZA COUTO

ÍNDICE

1. Introducción	p. 3
2. Adecuación dos obxectivos xerais	p. 3
3. Decisións de carácter xeral sobre metodoloxía	p. 4
3.1. Criterios de agrupamento do alumnado	p. 4
3.2. Espazos	p. 6
3.2.1. Espazos comúns exteriores.....	p. 6
3.2.2. Espazos comúns interiores	p. 8
3.2.3. Espazos propios. As aulas infantís	p. 9
3.3. Os tempos	p. 11
3.4. Medidas para o período de adaptación	p. 12
4. Aspectos xerais para a elaboración das programacións docentes	p. 13
4.1. O papel do profesorado	p. 14
4.2. O papel do alumnado	p. 16
4.3. Os agrupamentos na aula.....	p. 17
4.4. Educación en valores a través das distintas áreas	p. 17
5. Os Obxectivos Xerais do 2º Ciclo de Educación Infantil	p. 18
5.1. Área de coñecemento de si mesmo e autonomía persoal	p. 18
5.2. Área de coñecemento do contorno	p. 19
5.3. Área de linguaxes: comunicación e representación	p. 20
6. Os Contidos Didácticos	p. 22
6.1. Área de coñecemento de si mesmo e autonomía persoal	p. 22
6.1.1. Bloque 1. O corpo e a propia imaxe	p. 22
6.1.2. Bloque 2. Xogo e movemento.....	p. 23
6.1.3. Bloque 3. A actividade cotiá.....	p. 24
6.1.4. Bloque 4. O coidado persoal e a saúde	p. 25
6.2. Área de coñecemento do contorno	p. 26
6.2.1. Bloque 1. Medio físico: elementos, relacións e medida... ..	p. 26
6.2.2. Bloque 2. Achegamento á natureza	p. 27
6.2.3. Bloque 3. Cultura e vida en sociedade	p. 28
6.3. Área de linguaxes: comunicación e representación	p. 29
6.3.1. Bloque 1. Linguaxe verbal.....	p. 29
6.3.2. Bloque 2. Linguaxes artísticas	p. 31
6.3.3. Bloque 3. Linguaxe audiovisual e TIC.....	p. 33
7. Competencias Básicas	p. 34
7.1. Competencia en comunicación lingüística.....	p. 36
7.2. Competencia matemática	p. 36
7.3. Competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico.....	p. 37
7.4. Tratamento da información e competencia dixital	p. 37
7.5. Competencia social e cidadá.....	p. 38
7.6. Competencia cultural e artística.....	p. 39
7.7. Competencia para aprender a aprender.....	p. 39
7.8. Autonomía e iniciativa persoal.....	p. 40
8. Apertura ao entorno	p. 40
9. Os materiais	p. 43
10. Criterios, procedementos e instrumentos para a avaliación	p. 44
10.1. Criterios por Áreas de Coñecemento	p. 45
10.2. Procedementos e instrumentos de avaliación	p. 48
11. Convivencia cos demais do Proxectos do Centro Educativo	p. 49
11.1. Fomento do uso das TIC	p. 49
11.2. Plan de Convivencia	p. 50
11.3. Proxecto Voz Natura	p. 50
11.4. Proxectos Lingüísticos	p. 51
11.5. Proxecto Lector	p. 51
11.6. Proxecto dinamizador das bibliotecas	p. 51
Leis de referencia	p. 52

1. Introducción

A etapa de educación infantil queda establecida pola L.O.2/2006, de 3 de maio de Educación (da que non modifica nada a L.O.8/2013, de 9 de decembro, para a Mellora da Calidade Educativa. O R.D.1630/2006 de 29 de decembro establece as ensinanzas mínimas do 2º ciclo de Educación Infantil.

O proxecto educativo de 2º ciclo de Educación Infantil do CPI. Antonio Orza Couto (en Boqueixón – A Coruña) é elaborado segundo os criterios establecidos na Orde do 25 de Xuño de 2009 pola que se regula a implantación, o desenvolvemento e a avaliación do segundo ciclo da educación infantil (DOG. 10/07/09) e seguindo o establecido no Decreto 330/2009, de 4 de xuño, polo que se establece o currículo de educación infantil na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG. 23/06/09) e ten en conta o currículo desta etapa alí reflectido, coa finalidade de lograr un desenvolvemento integral e harmónico da persoa nos distintos planos -físico, motor, emocional, afectivo, social e cognitivo- e a procurar as aprendizaxes que contribúen e fan posible o devandito desenvolvemento.

2. Adecuación dos obxectivos xerais ao contexto socioeconómico e cultural

As aprendizaxes da etapa preséntanse en tres áreas diferenciadas das cales se describen os obxectivos xerais, contidos e criterios de avaliación, tendo en conta que, boa parte dos contidos dunha área adquiren sentido desde a perspectiva das outras dúas, coas cales está en estreita relación, dado o carácter globalizador da etapa.

A organización en bloques establecida no decreto, e seguida por nós, ten como finalidade a presentación dos contidos de forma coherente. Posibilita ao todo o equipo docente a planificación e o deseño dun esquema de interrelación e de transacción entre os bloques propostos que reflecta a globalidade da acción das aprendizaxes das nenas e dos nenos.

Os aspectos deste proxecto de ciclo están en concordancia co documento de centro, o Proxecto Educativo do CPI. Antonio Orza Couto. Con tal motivo reflectimos aquí o que forma parte de dito PEC (Art. 8º, Cap. II da Orde do 25 de Xuño de 2009, antes citada), en consenso e como proposta do Equipo de Ciclo desta Etapa.

A Educación Infantil ten un carácter educativo de etapa voluntario para as familias e gratuíto dos tres aos seis anos, e a súa concreción para o 2º ciclo de Educación Infantil, desenvólvese en relación as Orientacións Metodolóxicas, onde se recollen o Ambiente de Aprendizaxe, a Perspectiva didáctica, o papel do mestre e do alumno de educación infantil, os agrupamentos, a apertura ao contorno, os obxectivos xerais os contidos e os criterios de avaliación, así como as competencias básicas (a LOMCE modifica este apartado nas etapas sucesivas, falando de competencias clave, pero non así para a etapa infantil) a ter en conta nesta etapa, e en relación coa seguinte, de carácter obrigatorio para as familias.

3. Decisións de carácter xeral sobre metodoloxía

Segundo o Decreto 330/2009 no Anexo I, punto 1.3, no que establece o currículo para o 2º ciclo de educación infantil, as Orientacións Metodolóxicas teñen en conta o desenvolvemento dos seguintes puntos:

3.1. *Criterios de agrupamento do alumnado*

Estes criterios quedan establecidos no documento das Normas de Organización e Funcionamento (NOF) do CPI. Antonio Orza Couto. Estes puntos están claramente definidos no punto 4.4 de dito documento. Ademais, temos en conta o apartado específico de infantil que é o h). En todo caso, destacamos que:

- É decisión das profesoras titoras desta etapa, baixo a responsabilidade da persoa responsable da dirección do centro.
- Seguindo a norma xeral, as aulas considéranse mixtas, agruparanse alumnos de 3, 4 e 5 anos coa mesma titora durante todo o 2º ciclo educativo.
- Revisada a norma, en función da matrícula do alumnado de nova incorporación e outras situacións que puideran afectar ao funcionamento das aulas, poderanse dar as modificacións, coa finalidade de mellorar a situación do alumnado escolarizado.

- O reparto do alumnado seguirá os criterios que rexen en primaria.

Pero ademais, e en relación ao acordado no Proxecto Educativo e con especial atención as características do nº de alumnos de educación infantil que asisten ao centro observamos criterios específicos de agrupamento, respondendo ás necesidades dos cativos, dos mestres/as que imparten en educación infantil e ás necesidades do propio centro co fin de dar oferta educativa adecuada.

A continuación expoñemos as características de agrupamento das aulas infantís do CPI. Antonio Orza Couto en concordancia, ademais do Decreto, en relación ao establecido na Orde do 25 de xuño de 2009, no seu artigo 4º, do *Número de alumnado por aula*:

A situación 1 é a que corresponde ao punto 2º, onde as aulas será de agrupamentos mixtos, nas cales se escolariza alumnado de distintos niveis (1º, 2º e 3º de 2º ciclo de educación infantil) cunha ratio máxima de 20 alumnas e alumnos por aula.

A situación 2 é a que corresponde ao punto 4.4 de decisión das mestras, se a ratio permite desenvolver unha aula heteroxénea con 2 niveis e outra cun nivel homoxéneo. En función do alumnado matriculado.

A situación 3 é a que corresponde ao punto 4.4. de decisión das mestras, se a ratio permite desenvolver dúas aulas heteroxéneas con 2 niveis, partindo o grupo de 4 anos (os nacidos antes de xuño do curso que lles corresponde asisten ao grupo de 3 anos e os nacidos despois de xuño do curso que lles corresponde asisten ao grupo de 5 anos.

Tal e como di no punto 3º, contemplamos esta posibilidade de establecer agrupamentos de idades mixtas e homoxéneas tendo en conta a riqueza de interaccións que nestas aulas se pode producir, o que esperamos que favoreza en gran medida situacións positivas de aprendizaxe. Tal e como indica este punto, isto non supón modificación de unidades (dúas unidades-dúas titoras de educación infantil) e contamos coa autorización previa do Servizo Provincial da Inspección Educativa.

Ademais, tendo en conta o elevado número de nenos e nenas, realízase un desdobramento por idades, en determinadas sesións (especialidades), se ben resulta insuficiente, para completar un traballo rico e variado, entre o tempo que están en grupo heteroxéneo e en grupos homoxéneos. Así e todo, esta situación, permite un mellor traballo con cada alumno, que vivencia situacións comúns ao seu grupo de referencia por idade (3, 4 ou 5 anos) e ao seu grupo clase (A ou B). Por outro lado, non se descartan apoios en función da dispoñibilidade do profesorado de garda.

Por último, e tal e como recolle o punto 4º do mesmo decreto, a escolarización do alumnado con necesidades específicas de atención educativa aterase ao prescrito polo artigo 87 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación, e pola normativa da Comunidade Autónoma sobre a admisión do alumnado. Terase en conta, en canto a medidas de introducir na aula e fóra dela ás docentes de Audición e Linguaxe e Pedagogía Terapéutica, coordinado desde o Departamento de Orientación do centro.

Tal e como queda reflectido no PEC, cada ano académico é revisable e modificado, de ser preciso, este punto da Programación Didáctica de 2º Ciclo de Infantil, en consideración das características específicas que rodeen a cada situación de agrupamento, co fin de responder adecuadamente á diversidade e á mellora educativa.

3.2. Espazos

Tal e como se establece do Decreto 330/2009 no Anexo I punto 1.3, relacionado cos espazos, o CPI. Antonio Orza Couto conta con espazos axeitados e variados, en relación á etapa de educación infantil. Espazos que se adaptan axeitadamente ás características particulares do alumnado de educación infantil escolarizado, dispoñendo de espazos propios e comúns adecuados as distintas actividades realizables por eles/as. Ademais, o centro conta con espazos concretos que facilitan a concentración, o movemento, etc. As mestras e mestres procuraremos, como docentes, que os espazos sexan gratos ao noso alumnado, afectivo e esteticamente agradable, permitindo a comodidade, a seguridade e o acollemento nun ambiente significativo.

3.2.1. **Espazos comúns exteriores**

- **O patio escolar propio** está preparado para acoller, nun mesmo tempo educativo, ao alumnado de educación infantil e 1º ciclo de Primaria.

O patio escolar conta con espazos propios para o alumnado de Educación Infantil e o alumnado de 1º ciclo de EP: Xogo de desprazamento (altura, arrastre, balanceo, etc.), Xogo simbólico, Xogo de construcións (material de ladrillos de plástico,...), Xogo de manipulación (areeiro e tartaruga, material para xogar coa auga e a area), Xogos de Correr (pilla,...), etc.

Este espazo **conta con patio cuberto** e decorado con motivos infantís: xogos tranquilos, xogos de mesa (tres en raia), baloncesto, xogos de roda, de lanzamento e salto (mariolas, bolos), catro esquinas, etc.

- **O patio da Fonte.** Como punto de paso e de conversa.
- **Os Xardíns Aromáticos.** Son tres espazos preparados e carácter pedagóxico.
- **O patio da Entrada.** Empregado para comunicarse coas familias, entrega de nenos/as e para realizar comunicacións en conserxería.
- **O patio dos Campos de Fútbolito (“patio dos maiores”).** Empregado en celebracións puntuais e con bo tempo (magosto, día da paz, etc.).
- **O patio da Carballeira.** É moi pouco empregado polo alumnado de Educación Infantil. En todo caso é un espazo de tránsito.
- **A horta escolar.** Grazas a colaboración directa, e plasmada nesta programación, de xeito directo e indirecto, o curso pasado coa participación do Proxecto Voz Natura, que continuamos desde hai, polo menos 5 anos, utilizamos un espazo preparado polo concello, dentro do recinto escolar, para realizar labores de labranza menor, con ferramentas básicas.

- **O estanque.** O curso pasado instalouse un estanque, grazas ao programa Voz Natura. Ten peixes e, neste momento, agardamos colaborar na decoración do espazo con prantas de sombra e realizamos xa o mantemento dos peixes (véxase máis adiante).

3.2.2. **Espazos comúns interiores**

- **Biblioteca Escolar** de Educación Infantil e Primaria, de recente reapertura á Comunidade Educativa (2008-09). Uso especialmente dedicado ao alumnado de 5 anos (préstamo a casa), e para todos/as os pequenos no seu uso en lecturas colectivas e actividades orais relacionadas co **Plan Lector** e o **Plan de Biblioteca do Centro**, que se establezan en cada caso e de xeito concreto.
- **Comedor Escolar**, en colaboración cos/as encargados/as do mesmo, as titoras das aulas de infantil colaboran, na medida das súas competencias, nunha axeitada incorporación do alumnado desta etapa, así como desenvolvemento das actividades didácticas relacionadas co hábito de comer de xeito saudable, e buscamos a colaboración coas familias, no establecemento de rutinas e hábitos, dentro e fóra do comedor, co fin de adecuar o tempo escolar ao alumnado de educación infantil. O tempo de comedor aparece reflectido como un tempo máis das dinámicas pedagóxicas establecidas no centro, con espazo para os tempos de alimentación, aseo, descanso e tempo lúdico.
- **Salón de Actos.** Empregado normalmente para os eventos comúns do resto do alumnado do centro, especialmente de Educación Infantil e Primaria. Tentando establecer un contacto dinámico coa xeración de Educación Secundaria. As actividades pedagóxicas desenvolvidas teñen relación coas actividades extraescolares desenvolvidas dentro do horario lectivo e con carácter lúdico: Festivais (Nadal, Entroido e Fin de Curso), Encontros “interxeracionais” (Magosto, Día da Paz, Letras Galegas,...), así como outras actividades relacionadas co Calendario Mundial e/ou Europeo (Día do Libro, Día do Medio Ambiente, Día da Familia, etc.) e a celebración de Festividadeas Locais e Nacionais (A Constitución, o día da nai, etc.).

- **Corredores.** O emprego dos corredores responde á necesidade de Comunicación e Dibulgación do traballo realizado ou como recordatorio das actividades realizadas en común polo alumnado do centro. Así mesmo, serve como espazo de información de próximos eventos e actividades xa desenvolvidas.
- **Ximnasio.** En diferentes actividades relacionadas co movemento podemos dispoñer deste espazo, con materiais apropiados para o alumnado, relacionado coa psicomotricidade e a etapa infantil.
- **Aula de usos múltiple.** Preto das aulas de infantil dispoñemos dun espazo diáfano, nunha aula, no que programaremos a súa utilización para actividades plásticas, psicomotoras, e relacionadas co traballo grupal.
- **Aula de informática.** Dispoñemos dun espazo a compartir coa etapa de primaria, con ordenadores e pantalla táctil (véxase máis adiante).
- **Aula de psicomotricidade e audiovisuais.** Dispoñemos dun espazo amplo e diáfano a compartir co 1º ciclo de primaria e co tempo de comedor (sala de descanso: acondicionado con camas infantís nos momentos indicados para este fin, ao mediodía), con proxector e ordenador e materiais de psicomotricidade grosa (aros, pelotas, material de espuma, etc.). Este espazo está debidamente acondicionado para o seu uso en psicomotricidade.

3.2.3. Espazos propios. As aulas infantís

Educación Infantil conta, na actualidade con dúas aulas perfectamente adaptadas á idade infantil, moi iluminadas.

Cada aula conta con baño independente, con dous váteres cada un, un tocador con espello e lavado de mans e unha bañeira con dispoñibilidade de auga quente.

Ademais, as dúas aulas contan cun lavadoiro independente da sala principal de baños, pero dentro da aula, con tres grifos de auga fría, espazo para unha toalla e escurridores de vasos. Ademais contan cun estante alto.

As aulas teñen os espazos organizados en función das necesidades básicas:

- **Biblioteca de Aula:** Lugar para a lectura e o achegamento á literatura infantil, adecuadamente abastecida.
- **Lugar de Xogo Simbólico:** cociña, mercado, etc. Con material básico para o seu desenvolvemento (bonecas, utensilios de cociña, etc.).
- **Lugar de construcións.** Con punto achegado de recolla dos materiais manipulados.
- **Lugar para o traballo de mesa:** espazo e cadeira propia para que cada neno/a poida desenvolver as actividades con fichas (psicomotricidade fina, manipulación óculo manual, etc.).
- **Lugar das TIC:** as dúas aulas contan con ordenador (máis adiante, no punto relacionado co Plan das TIC, volvemos a isto) e unha mesa con dúas cadeiras como espazo de traballo no mesmo por parte dos/as nenos/as. Contamos cun reproductor de CD/MP3 para cada aula. Actualmente temos instaladas en cada aula un proxector con pantalla táctil á altura do alumnado, conectada a un ordenador con conexión a internet.
- **Puntos de recolla do material curricular:** libros e fichas de traballo individual. Material relacionado co uso dos BIPs de intelixencia (imaxes, arte, palabres, etc.)
- **Puntos de recolla de material manipulativo:** plastilina, pinturas de dedos, acuarelas, pasta de modelaxe e utensilios, puzzles variados de diferente complexidade e finalidades, material de cosido, abotoado, insertado, atado, etc, así como material de lóxica-matemática, lingüística, movemento e trazos.
- **Punto con espello xigante.** Para as actividades de autocontrol, manipulación e autobservación de movementos individuais e grupais.

- **Espazo da/o mestra/e:** mesa (con caixóns) e cadeira propia.
- **Espazo de aseo de mans e hixiene da cara.** Aseo anterior ás comidas, aseo despois de traballar con material que mancha (pinturas acuairelas, pinturas de dedos, plastilina, pasta de modelaxe, etc.).
- **Espazo de evacuación de esfínteres e hixiene íntima.** Dúas tazas de váter e bañeira con ducha en cada aula, nos baños das aulas e con intimidade.

3.3. Os Tempos

En acordo co establecido no Artigo 7º de distribución horaria do Decreto 330/2009 que establece o currículo en Educación Infantil establecemos que a distribución horaria organizarase dentro dunha perspectiva globalizada e incluírá actividades que permitan respectar os ritmos de actividade, xogo e descanso das nenas e dos nenos.

Así mesmo, a organización do tempo establecerase, tal e como se indica no Decreto 330/2009, Anexo I, punto 1.3. do Currículo de 2º Ciclo de Educación Infantil nas súas Orientacións metodolóxicas para o ciclo, que este se levará a cabo baixo presupostos de flexibilidade que permitan ao profesorado adecualo ás características das tarefas, de xeito que o horario estea sempre ao servizo da metodoloxía. No desenvolvemento da xornada escolar combinaranse tempos de rutinas con tempos de actividades específicas, segundo as características e necesidades dos nenos e nenas.

Este punto complementábase co apartado b) que ten que ver coas decisións de carácter xeral sobre metodoloxía, criterios para o agrupamento e para a planificación educativa dos espazos e a organización do tempo, e tamén co apartado que fala das liñas xerais de planificación do período de adaptación, na Orde sobre o horario e o calendario escolar de cada curso.

En relación ao anterior diremos, como norma xeral que na etapa de educación infantil teremos en conta a individualidade de cada neno/a e a súa relación co grupo que se vai constituíndo ao longo dun curso académico. Seremos moi flexibles no

desenvolvemento dos diferentes traballos en relación a cada neno/a tendo en conta as súas características físicas e psíquicas considerando, paso a paso, un afán pola superación das dificultades que cada neno/as poida atopar, tendo en conta as posibilidades do/a mesmo/a en relación á actividade, considerando a posibilidade de adaptar ao seu nivel cada unha. Daremos especial importancia a adquisición paulatina das rutinas diarias que, coa comprensión do tempo, posibilitarán á adquisición de hábitos saudables de traballo e ocio. Non descoidaremos as necesidades de cada alumno e teremos especial atención á boa consecución das mesmas e a súa minimización na procura da autonomía, un positivo autoconcepto e unha adecuada autoestima, tendo en conta a súa relación co mundo que o/a rodea.

Todo isto realizarase tendo en conta o establecido no Proxecto Educativo, para o horario xeral do centro, no referido a Educación Infantil, ao período de Adaptación de inicio de curso, etc., así como as leis e ordes pertinentes en cada momento, en función das demandas sociais e culturais e a orde correspondente pola que se aproba o calendario escolar para o curso académico, nos centros docentes sostidos con fondos públicos.

Os horarios tamén responden ás posibilidades do centro, na medida en que se posibilita, nalgúns casos, a realización de desdobramentos por idades (ao contar con apoios, dalgún tipo), se ben, manifestamos que son insuficientes e que seguimos na procura, ano a ano, de facilitar tempos de agrupamento homoxéneo para o desenvolvemento de tarefas que requiren dunha análise e traballo infantil máis concreto (inglés, movemento, visita a biblioteca, etc.). A este punto vólvese máis adiante.

3.4. *Medidas organizativas e pedagóxicas para o período de adaptación en educación infantil*

Seguindo a normativa vixente, e favorecendo a conciliación laboral e familiar das familias do alumnado de 3 anos, asisten desde o primeiro día todas/os nenas/os en horario reducido, no tempo que establece a Orde correspondente (do mes de xuño) pola que se aproba o calendario escolar para o curso seguinte.

Procurando que a adaptación sexa o máis favorecedora posible, nese período as familias poden acompañar ao alumnado un tempo prudencial e na medida das posibilidades.

O espazo temporal que comprende esta adaptación dura desde as 12,30 horas ate ás 15,30 horas. Neste tempo o alumnado de 3 anos ten a posibilidade de gozar de diversas actividades: recreo ao aire libre, traballo na aula infantil, comedor, regreso a casa en autobús.

En todo caso, este horario é revisable en función da realidade existente.

4. Aspectos xerais para a elaboración das programacións docentes

Seguindo o establecido no Decreto 330/2009 no Anexo I punto 1.3 e nas Orientacións metodolóxicas, destacamos tres aspectos a ter en conta no desenvolvemento da perspectiva didáctica:

- ✓ O desenvolvemento dos contidos terán un enfoque globalizador.
- ✓ As situacións de aprendizaxe propiciadas a través das actividades de ensino-aprendizaxe terán un carácter altamente significativo para o alumnado ao que se dirixen as tarefas realizadas.
- ✓ A afectividade será o fío condutor das diferentes situacións de ensino-aprendizaxe co fin de que os nenos e nenas se sintan seguros e poidan construír coñecemento a partir da formación dunha autoimaxe positiva.

Escribimos textualmente os aspectos do punto que consideramos de especial interese e que contemplamos neste proxecto:

“-É importante ofrecerlles ás nenas e aos nenos situacións de aprendizaxe nas cales poidan facer propostas, tomar decisións, organizar e anticipar as súas accións. Para iso pódense empregar diversas estratexias e recursos: a través de preguntas, follas de planificación, cos seus propios debuxos, opinións e propostas nos tempos de faladoiro, e mesmo a caixa de suxestións.

-A organización de proxectos, consensuados, negociados e levados a cabo colectivamente polo grupo, ou a realización de asembleas para comentar acontecementos ou discutir e decidir determinados aspectos da actividade diaria constitúen valiosas estratexias que a persoa docente utilizará porque son altamente motivadoras e favorecen o desenvolvemento das relacións interpersoais, o establecemento de vínculos afectivos, así como que a nena e o neno se sintan membros do grupo e participen activamente nel.

-A formulación de preguntas abertas por parte da mestra ou mestre acerca de determinados feitos ou situacións, á parte de estimular a linguaxe infantil, contribúe eficazmente a ensinalles ás nenas e aos nenos a facerse interrogantes pertinentes e a buscar respostas axeitadas, promovendo o diálogo e o intercambio de opinións sobre calquera tema que se estea investigando na aula.

-É imprescindible destacar a importancia do xogo como actividade propia desta etapa, xa que as cativas e os cativos, mentres xogan, manipulan obxectos nun espazo e nun tempo, crean e transforman -formas, tamaños, espazos, volumes-, establecen relacións, deseñan situacións e invisten a acción da súa emotividade e simbolismo; manifestan a través desta actividade lúdica as súas vivencias e experiencias e van afondando en novos niveis de relación e de interacción.

-A afectividade debe ser o fío condutor de toda situación de ensino-aprendizaxe. As nenas e os nenos deben sentirse seguros e construír coñecemento a partir da formación dunha autoimaxe positiva.”

4.1. O Papel do profesorado

Seguindo o establecido no Decreto 330/2009 no Anexo I punto 1.3 e nas Orientacións metodolóxicas, e textualmente, destacamos os aspectos que debe reunir un mestre ou mestra que traballa con alumnado infantil:

“-É fundamental que a mestra e o mestre sexan quen de potenciar no seu alumnado unha serie de habilidades de pensamento que o axuden a encontrarlle sentido á súa experiencia; isto é: involucrarse en proxectos con xogos e actividades que o fagan observar, pescudar, imaxinar, adiviñar, buscar alternativas, formular hipóteses, anticipar consecuencias...; habilidades esenciais todas

elas para conectar as experiencias presentes coas pasadas, formular problemas, facer estimacións, medir..., ademais de proporcionarlles ás nenas e aos nenos ferramentas que lles permitan evolucionar nos coñecementos e nas habilidades que desenvolveron, co fin de garantir a construción de novas aprendizaxes.

-Para ofrecer unha intervención que conecte co saber, co saber facer e co saber estar de cada criatura é necesario partir dos esquemas de coñecemento do alumnado e do significado que lles atribúe. A mestra ou mestre posicionarase como mediadora entre o alumnado e a cultura, atendendo á súa diversidade e tendo en conta situacións que requirirán, ás veces, dirixir, suxerir, e outras acompañar. A partir da observación do que as nenas e nenos saben, podemos intervir en cada caso de xeito máis próximo aos seus coñecementos -axudar a reflexionar sobre o modo de indagar o que di un texto, buscar pistas, buscar coherencia, etc.-.

-A educadora ou educador velarán por crear un ambiente educativo onde prime a valoración positiva nas interaccións, evitando as comparacións, a desvalorización, estigmatización ou ridiculización. É importante favorecer que as nenas e os nenos expresen libremente as súas opinións, os seus sentimentos e suxestións, e que os adultos creen condicións para que sexan escoitados, aceptados e respectados nas súas diferenzas.

-As persoas adultas deben ter altas expectativas nas posibilidades das nenas e dos nenos en todos os planos e darlles sinais claros das súas potencialidades, animando e preocupándose de que os nenos e nenas poidan superar desafíos, perseverando e desenvolvendo a tolerancia á frustración.

-Débese evitar valorar máis os acertos que os erros e corrixilo todo. Cambiar a idea de evitar os erros pola de empregar os erros, e tamén os acertos, como fonte de información dos coñecementos dos nenos e nenas. Crear un clima de aceptación e de respecto mutuo no cal equivocarse sexa un paso máis no proceso de aprendizaxe, en que cada criatura se sinta retada e ao tempo con confianza para pedir axuda.

-A persoa adulta será prudente á hora de facer valoracións sobre as producións infantís para preservar a espontaneidade da creación

fronte aos estereotipos e aos criterios preestablecidos de beleza ou de perfección.

-A intervención da persoa docente -guiando, animando, apoiando, abrindo novos camiños, suxerindo...- estimulará a creatividade e contrarrestará estereotipos e convencionalismos.”

4.2. O Papel do alumnado

Seguindo o establecido no Decreto 330/2009 no Anexo I punto 1.3 e nas Orientacións metodolóxicas, e textualmente, destacamos os aspectos do alumnado infantil:

“-Terase en conta que cando os nenos e nenas chegan á escola xa teñen un percorrido no seu coñecemento, e potenciarase a súa capacidade para descubrir e sentirse exploradores activos, poñendo á súa disposición os medios que llo possibiliten, así como tamén o acceso a obxectos ou a novas fontes de coñecemento.

-Cando a un grupo de nenas e nenos se lles confiren responsabilidades de progresiva complexidade en relación con ámbitos referidos a si mesmos, ás demais persoas e ao medio natural, estamos abríndolle a posibilidade de que aprecie e valore os seus logros e esforzos e os das outras persoas, avanzando no proceso de autonomía persoal.

-É igualmente importante ofrecerlle ao alumnado situacións de aprendizaxe que incentiven e potencien a realización das súas propias propostas, a toma de decisións, así como a posibilidade de anticipar as súas accións, a organización das actividades, os materiais e recursos que se van empregar, facéndolle ver que todas e todos poden realizar accións por si mesmos e compartilas cos demais.

-Potenciarase que o alumnado reflexione sobre os seus progresos mostrándolle as súas producións e realizando unha coavaliación. Isto resulta sempre satisfactorio e un motivo de fortalecemento da autoestima.”

4.3. Os Agrupamentos na aula

Seguindo o establecido no Decreto 330/2009 no Anexo I punto 1.3 e nas Orientacións metodolóxicas, e textualmente, destacamos os aspectos xerais que teremos en conta no traballo de aula, en relación aos agrupamentos:

“Para poder atender á diversidade do alumnado e á aprendizaxe de contidos de distinta natureza, organizaranse diversas formas de agrupamento tendo en conta as potencialidades de cada unha delas:

-O gran grupo é apropiado cando se trata de planificar conxuntamente as actividades, exposicións, lectura dalgúns textos, distribución de tarefas, explicacións, presentación de modelos, debates, asemblea, conferencias, etc.

-O grupo pequeno é o ideal para favorecer a interacción cooperativa, permite asignar a cada nena ou neno tarefas concretas e estruturadas de tal xeito que a mestra ou mestre poida prestar as axudas axeitadas segundo o grao de realización da tarefa. Deben ser variables, homoxéneos e heteroxéneos. A organización en parellas acostuma a ser moito máis rendible polo grao de implicación que comporta.

-A actividade individual é un bo recurso para a interacción máis específica coa persoa docente, ao tempo que promove as estratexias de planificación da acción, a responsabilidade, a autonomía e a autoxestión.”

4.4. Educación en valores a través das distintas áreas

A abordaxe dos distintos valores na etapa infantil realízase de forma global, introducíndose o seu traballo no desenvolvemento das diferentes áreas. A continuación presentamos as áreas de coñecemento, en obxectivos e bloques de contidos. Ademais, expoñemos os puntos relativos ao desenvolvemento das competencias básicas (véxase o punto 7, pax. 33) como aspectos imprescindibles para a adquisición dos valores de convivencia, relación social, afecto, etc. na procura dun desenvolvemento integral do alumnado desta etapa.

5. Os Obxectivos Xerais do 2º Ciclo de Educación Infantil

Os obxectivos quedan concretados en Áreas Curriculares que á súa vez defínese en Bloques de Contidos.

Estes obxectivos xerais de educación infantil adecúanse ao contexto socioeconómico e cultural do centro, do que forma parte, e ás características de cada alumno/a, tendo en conta o xa establecido como norma xeral no Proxecto Educativo de Centro.

A continuación limitarémonos a expoñer os Obxectivos Xerais do 2º Ciclo de Educación Infantil en relación a cada unha das Áreas, tal e como quedan recollidos no Decreto 330/2009, do 4 de xuño, polo que se establece o currículo da educación infantil na Comunidade Autónoma de Galicia:

5.1. ***Área de coñecemento de si mesmo e autonomía persoal***

- a) Formarse unha autoimaxe axustada e positiva, identificando gradualmente as propias características, posibilidades e limitacións a través da interacción coas outras persoas, desenvolvendo sentimentos de autoestima e acadando maior autonomía persoal.
- b) Coñecer e representar o propio corpo, identificando as súas partes e algunhas das súas funcións, descubriendo as posibilidades de acción e de expresión, e coordinando e controlando cada vez con maior precisión xestos e movementos.
- c) Identificar os propios sentimentos, emocións, necesidades e preferencias, e ser capaces de expresalos e comunicalos, así como identificar e respectar tamén os das outras persoas.
- d) Tomar a iniciativa, planificar e secuenciar a propia acción para realizar tarefas sinxelas ou resolver problemas da vida cotiá, aceptando as pequenas frustracións e manifestando unha actitude tendente a superar as dificultades que se presentan, reforzando o sentimento de autoconfianza e sendo quen de solicitar axuda.

- e) Adecuar o propio comportamento ás necesidades e requirimentos das outras persoas, desenvolvendo actitudes e hábitos de respecto, axuda e colaboración e mais evitando a adopción de comportamentos de submisión ou dominio.
- f) Progresar na adquisición de hábitos e actitudes relacionados coa seguridade, a hixiene, a alimentación e o fortalecemento da saúde, apreciando e gozando das situacións cotiás de equilibrio e benestar emocional.
- g) Progresar na adquisición de hábitos de orde, constancia e planificación no desenvolvemento das tarefas.
- h) Amosar unha actitude de aceptación e respecto polas diferenzas individuais: idade, sexo, etnia, cultura, personalidade, características físicas...
- i) Descubrir, coñecer e vivir o xogo como medio que favorece a aceptación propia, o desenvolvemento humano, a manifestación de emocións, o respecto ás demais persoas, a aceptación de regras, a seguridade persoal e a aceptación da identidade sexual e cultural.

5.2. Área de coñecemento do contorno

- a) Observar e explorar de forma activa o seu contorno, xerando interpretacións sobre algunhas situacións e feitos significativos, e mais mostrando interese polo seu coñecemento.
- b) Observar os cambios e modificacións a que están sometidos os elementos do contorno e relacionalos cos factores que os producen, desenvolvendo actitudes de coidado, respecto e corresponsabilidade na súa conservación.
- c) Iniciarse na formulación de hipóteses, buscando respostas e explicacións, para anticipar probables efectos que poderían producirse como consecuencia de situacións da vida diaria e dalgúns experimentos realizados.

- d) Relacionarse coas demais persoas, de forma cada vez máis equilibrada e satisfactoria, interiorizando progresivamente as pautas de comportamento social e axustando a súa conduta a elas.
- e) Coñecer distintos grupos sociais próximos á súa experiencia, algunhas das súas características, producións culturais, valores e formas de vida.
- f) Establecer relacións de confianza, afecto, colaboración, comprensión e pertenza baseadas no respecto ás persoas, ás normas e valores da sociedade a que pertencen.
- g) Apreciar e facer seus algúns elementos significativos propios da tradición e da cultura galega -expresións artísticas, costumes, festas populares, folclore, gastronomía, etc.-.
- h) Iniciarse nas habilidades matemáticas, manipulando funcionalmente elementos e coleccións, identificando os seus atributos e calidades e mais establecendo relacións de agrupamentos, clasificación, orde e cuantificación.
- i) Empregar o coñecemento matemático para interpretar a vida en clave de lóxica, comprendendo situacións e resolvendo problemas: establecendo relacións, explorando, ordenando, comparando, cuantificando, medindo, pesando, etc.

5.3. *Área de linguaxes: comunicación e representación*

- a) Utilizar as diversas linguaxes como instrumentos de comunicación, de expresión de ideas e sentimentos, de representación, de aprendizaxe e de gozo.
- b) Recoñecer a importancia das manifestacións non verbais -o silencio, a mirada, a xestualidade, o olfacto e o tacto- como elementos xenuínos da comunicación humana.
- c) Comprender que as palabras, escrituras indeterminadas, números, notas musicais, iconas e outros símbolos e signos convencionais poden representar os pensamentos, experiencias, coñecementos, ideas e intencións das persoas.

- d) Comunicarse oralmente nas dúas linguas oficiais con distintos propósitos-expresar sentimentos, emocións, desexos, ideas...- con diferentes interlocutores e/ou interlocutoras e en diversidade de contextos, valorando a linguaxe como ferramenta de relación cos demais, de regulación da convivencia e de aprendizaxe.
- e) Comprender a intencionalidade comunicativa doutras nenas e doutros nenos, así como das persoas adultas, adoptando unha actitude positiva cara ás linguas.
- f) Iniciarse no uso oral dunha lingua estranxeira para comunicarse en actividades contextualizadas e mostrar interese e gozo ao participar nestes intercambios comunicativos.
- g) Achegarse á lingua escrita a través de distintos tipos de textos.
- h) Comprender, reproducir, reescribir -tendo en conta as diferentes etapas individuais no proceso de adquisición da lingua escrita-, e recrear textos.
- i) Facer uso da biblioteca valorándoa como fonte de información e como fonte de pracer.
- j) Potenciar a capacidade creativa a través das linguaxes artísticas para imaxinar, inventar, transformar... desde as súas ideas, sentimentos, experiencias, coñecementos...
- k) Achegarse ao coñecemento de obras artísticas expresadas en distintas linguaxes, comunicándose creativamente a través das diferentes manifestacións e adquirindo sensibilidade estética.
- l) Desenvolver o sentir de autoconfianza nas producións artísticas persoais, amosando interese pola súa mellora, respectando e valorando as creacións propias e as das demais persoas.

- m) Achegarse ao coñecemento, emprego e valoración das TIC - ordenadores, a internet, encerado dixital interactivo, escáner, vídeo ...- como ferramentas de busca de información, creación, expresión e comunicación.

6. Os Contidos Didácticos

Os contidos educativos que atinxen a as diferentes áreas agrúpanse en Bloques de contidos, que non deben ser tratados como unidades independentes, senón que deben visualizarse de forma inclusiva e relacional, pois comprenden aspectos que se conteñen e vinculan uns cos outros, e mesmo poden e deben ser traballados conxuntamente cos contidos das outras áreas. Faise, polo tanto, imprescindible un enfoque global e significativo das situacións de ensino e aprendizaxe. Os bloques de contidos en relación con cada Área Curricular son:

6.1. *Área de coñecemento de si mesmo e autonomía persoal*

6.1.1. *Bloque 1. O corpo e a propia imaxe*

- Exploración do propio corpo, recoñecendo progresivamente as súas características e posibilidades para chegar á toma de conciencia do propio esquema corporal.
- Identificación, manifestación, regulación e control das necesidades básicas do corpo.
- Adquisición de confianza nas capacidades propias.
- Control progresivo dos propios sentimentos e emocións.
- Potenciación da construción do esquema corporal a partir das sensacións e das percepcións do propio corpo, en relación e interacción cos datos que a nena ou o neno recibe das outras persoas, do medio e dos obxectos. Vivencia do corpo como un todo para pasar progresivamente a sentir as partes que o integran.
- Recoñecemento das percepcións sensoriais propioceptivas -que proveñen dos propios músculos e articulacións- e as percepcións exteroceptivas -relacionadas cos campos visuais, auditivos, olfactivos, táctiles, gustativos...-

-Aceptación da propia imaxe corporal e gozo xogando co seu corpo, desenvolvendo accións e iniciativas individuais e grupais, empregando as posibilidades expresivas do propio corpo -a través de xestos, movementos, xogos, danzas...-

-Identificación, verbalización e expresión de sentimentos, emocións, vivencias, preferencias e intereses propios e das demais persoas.

-Aceptación e valoración axustada e positiva da súa persoa, confiando nas súas posibilidades e recoñecendo as limitacións propias.

-Recoñecemento dos sentidos como medio de expresión, percepción e comprensión do mundo que o rodea, e como medio favorecedor do desenvolvemento cognitivo.

-Observación dos cambios físicos nas persoas ao longo do tempo. Identificación das diferentes etapas da vida valorándoas positivamente.

-Valoración positiva e respecto polas diferenzas, aceptación da identidade e características das demais persoas, evitando actitudes discriminatorias.

-Recoñecemento e vivencia das referencias espazo-temporais en relación co propio corpo, cos obxectos, co contorno e coas demais persoas.

-Desenvolvemento da identidade sexual e aceptación do corpo sexuado feminino e masculino. Mantemento dunha actitude crítica ante os estereotipos ofertados a través da publicidade e outros medios de comunicación social.

6.1.2.   *Bloque 2. Xogo e movemento*

-Participación nos xogos e na actividade motriz, identificando as súas capacidades e confiando nas propias posibilidades de acción, amosando actitudes de iniciativa e constancia.

-Gozo co xogo como medio para coñecer a realidade, mantendo unha actitude de axuda e cooperación con iguais e con persoas adultas. Aceptación do xogo como medio de desfrute e de relación cos demais.

-Adaptación do ton e da postura ás características do obxecto, da outra persoa, da súa acción e da situación.

-Satisfacción polo crecente dominio persoal.

-Aceptación de compromisos, establecendo acordos en consideración á súa persoa, ás outras e ao seu medio, fortalecendo vínculos afectivos -amizade, cooperación, axuda, solidariedade...-.
Comprensión, aceptación e valoración de regras para xogar.

-Potenciación do xogo como elemento común a todas as culturas, partindo do coñecemento e valoración dos xogos propios da comunidade e abríndose ao coñecemento e gozo dos das outras.

-Coordinación progresiva das súas habilidades psicomotrices finas e grosas.

-Adquisición dun maior dominio das súas capacidades corporais: desenvolvemento das habilidades motoras, do control de ton, do equilibrio e da respiración.

-Adquisición de nocións básicas de orientación e coordinación de movementos.

-Potenciación das súas capacidades motoras, de coordinación e de orientación no espazo.

-Exploración das posibilidades perceptivas, motrices e expresivas propias e das demais persoas, amosando iniciativa para aprender habilidades novas.

6.1.3.   *Bloque 3. A actividade cotiá*

-Regulación do propio comportamento, satisfacción pola realización de tarefas e conciencia da propia competencia.

-Interese por participar en actividades da vida cotiá, con iniciativa e progresiva autonomía na súa realización, regulando o propio comportamento, para camiñar cara á resolución pacífica de conflitos.

-Habilidades para a interacción e colaboración, así como unha actitude positiva para establecer relacións de afecto coas persoas adultas e iguais, aceptando a diversidade.

-Hábitos elementais de organización, constancia, atención, iniciativa e esforzo.

- Planificación secuenciada da acción para resolver tarefas.

-Valoración e gusto polo traballo propio ben feito e polo das demais persoas, buscando os recursos axeitados que lle permitan concluír os proxectos que inicia, sendo quen de solicitar e prestar axuda.

-Xestión do seu comportamento en función das necesidades das outras persoas e das normas de funcionamento do grupo, dereitos, responsabilidades e comportamentos sociais, camiñando progresivamente cara á autorregulación das súas accións.

-Recoñecemento progresivo da súa identidade persoal: capacidades, actitudes e coñecementos, aplicándoos nas súas actividades diarias.

6.1.4.   Bloque 4. O coidado persoal e a saúde

-Recoñecemento das necesidades básicas do corpo -hixiene, alimentación, descanso...-.

-Iniciación na práctica de accións e recoñecemento de situacións que favorezan a interacción e adquisición de hábitos saudables como a hixiene corporal e ambiental, a adecuada alimentación, o consumo responsable e o descanso.

- Aceptación das normas de comportamento establecidas durante as comidas, os desprazamentos, o descanso e a hixiene.

-Petición e aceptación de axuda nas situacións que así o requiran.

-Valoración da axuda doutras persoas.

-Identificación e valoración de hábitos favorecedores ou non dunha boa saúde.

-Valoración da necesidade de desenvolverse en espazos saudables identificando as condicións que os caracterizan. Colaboración no mantemento de ambientes limpios e ordenados.

-Gusto por un aspecto persoal coidado manifestando as súas preferencias estéticas -vestimenta, peiteados, adobíos, coloridos...-.

-Emprego responsable e axeitado de instrumentos, ferramentas e instalacións para previr accidentes e evitar situacións de risco.

-Fomento de hábitos de prevención de enfermidades e de accidentes domésticos, respondendo con actitude de tranquilidade e colaboración.

6.2. Área de coñecemento do contorno

6.2.1. Bloque 1. Medio físico: elementos, relacións e medida

-Interese pola exploración dos obxectos e materiais presentes no medio recoñecendo as súas funcións e usos cotiáns e mais mantendo unha actitude de respecto e coidado cara a obxectos propios e alleos.

-Recoñecemento dalgúns atributos e propiedades de obxectos e de materiais, examinando con atención as súas características e a súa aplicación na vida diaria.

-Interese pola clasificación de obxectos e de materiais e aproximación á cuantificación de coleccións.

-Identificación de formas planas e tridimensionais en elementos do contorno.

-Recoñecemento do uso do número na vida diaria e inicio no rexistro de cantidades. Emprego dos números para identificar, contar, clasificar, numerar, informarse e ordenar elementos da realidade sempre en situacións contextualizadas e significativas.

-Observación e toma de conciencia da funcionalidade dos números na vida cotiá.

-Utilización da acción de contar como estratexia para a obtención dun dato numérico e como verificación do resultado de operacións de cálculo sinxelas e funcionais.

-Proposición e resolución de situacións problemáticas sinxelas da vida cotiá: localizar un dato numérico, facer unha repartición, realizar unha estimación...

-Utilización de xogos de mesa como actividades lúdicas que unen o razoamento, a reflexión e o divertimento en grupo.

-Investigación do comportamento físico de diferentes materiais e obxectos, en diferentes situacións e con variadas accións.

-Achegamento a algunhas magnitudes físicas -peso, lonxitude, capacidade, tempo- a través da estimación: comparando, sopesando, observando...

-Recoñecemento e identificación de situacións en que se fai necesario medir. Interese e curiosidade polos instrumentos de medida convencionais e non convencionais facendo unha aproximación ao seu uso.

-Adquisición progresiva da noción do paso do tempo mediante as actividades da vida cotiá.

-Orientación temporal en situacións cotiás empregando diferentes nocións e relacións. Aproximación ao uso do calendario.

-Establecemento de relacións de orientación espacial de localización, dirección, distancia e posición respecto a obxectos, persoas e lugares, nomeándoos axeitadamente e empregando o vocabulario topolóxico elemental.

-Exploración lúdica das propiedades e características dalgúns corpos xeométricos elementais.

-Vivencia, representación e interpretación do espazo, empregando a imaxinación en debuxos, planos, fotografías, mapas ou outros.

6.2.2. Bloque 2. Achegamento á natureza

-Identificación e afondamento no estudo dalgunhas características e funcións vitais dos seres vivos empregando a exploración sensorial. Diferenzas entre seres vivos e obxectos inertes.

-Observación dun ser vivo no seu medio natural ou reproducindo o medio na aula, rexistrando a observación e contrastando os datos entre compañeiras e compañeiros.

-Observación dalgunhas características, comportamentos, funcións e cambios nos seres vivos.

-Identificación dalgunhas características, necesidades e cambios nos procesos de crecemento e etapas do desenvolvemento das persoas e outros seres vivos.

-Curiosidade, respecto e coidado cara aos elementos do medio natural, especialmente animais e plantas.

-Descubrimento das diferentes formas en que se encontra a auga na natureza, comprendendo a súa contribución ao desenvolvemento dos seres vivos e do medio, valorando a necesidade da súa conservación e de facer un uso responsable dela.

-Identificación dos cambios que se producen en canto á luminosidade, á posición do sol, aos ciclos da lúa... ao longo dun día, dos meses e das estacións do ano.

-Formulación de hipóteses, contrastándoas coas das outras persoas, buscando respostas e explicacións sobre as causas e consecuencias de fenómenos do medio natural -calor, choiva, vento, día, noite, erosión, ciclo vital...- e dos producidos pola acción humana -pontes, encoros, aeroxeradores, muíños de auga...-.

-Gozo ao realizar actividades individuais e de grupo en contacto coa natureza. Valoración da súa importancia para a saúde e o benestar, apreciando o medio natural como un espazo para a recreación, a aventura e conservación, a realización de actividades ao aire libre e o contacto con elementos da natureza.

-Participación en proxectos e investigacións no medio natural, expresando as actividades realizadas e os resultados obtidos mediante diferentes representacións.

6.2.3.   *Bloque 3. Cultura e vida en sociedade*

-Identificación da familia e da escola como primeiros grupos sociais de pertenza, valorando positivamente as relacións afectivas que neles se establecen, mantendo unha actitude de colaboración e asumindo pequenas responsabilidades. Recoñecemento e respecto dos diferentes tipos de familias.

-Valoración das relacións afectivas que se establecen na familia e na escola.

-Interese e disposición favorable para iniciar relacións respectuosas, afectivas e recíprocas con nenos e nenas doutras culturas.

-Achegamento ás funcións que cumpren diversas persoas, organizacións e institucións para cubrir necesidades e achegar servizos presentes na súa comunidade, evitando estereotipos sexistas.

-Colaboración co resto de compañeiros e compañeiras na vida da aula, amosando disposición para compartir e resolver conflitos. Incorporación progresiva de pautas adecuadas de comportamento.

-Recoñecemento dalgúns signos de identidade cultural galega apreciando os cambios que se producen no modo de vida co paso do tempo. Sucesos e persoas relevantes da historia da súa comunidade, do seu país e do mundo.

6.3.   *Área de linguaxes: comunicación e representación*

6.3.1.   *Bloque 1. Linguaxe verbal*

****Escoitar, falar e conversar***

-Utilización e valoración progresiva da lingua oral para evocar e relatar feitos; para adquirir coñecementos; para expresar e comunicar ideas, sentimentos e emocións; para facer peticións e como mecanismo para regular a propia conduta e a das demais persoas.

-Uso progresivo, acorde coa idade, de léxico variado, aumentando a precisión na busca dunha maior estruturación das súas frases.

-Participación de forma oral en conversas, narracións, anécdotas, chistes, xogos colectivos e outros, incrementando o vocabulario, empregándoo con crecente precisión, con entoación axeitada, pronuncia clara e usando estruturas oracionais que enriquezan as propias competencias comunicativas.

-Participación en situacións de comunicación con distintos propósitos, en diferentes contextos e con persoas interlocutoras diversas usando argumentos nas súas conversas, respectando quendas e escoitando atentamente.

-Acomodación progresiva dos seus enunciados aos formatos convencionais.

-Emprego axeitado das formas socialmente establecidas para relacionarse coas demais persoas -saúdos, despedidas, fórmulas de cortesía, cumprimentos...-.

-Interese por participar en interaccións orais en lingua estranxeira, en rutinas e situacións habituais de comunicación, amosando unha actitude positiva cara a esta lingua.

****Aproximación á lingua escrita***

-Achegamento á lingua escrita como medio de comunicación, información e gozo a través de soportes diferentes.

-Interese e atención na escoita de narracións e instrucións lidas por outras persoas.

-Iniciación no uso da escrita en situacións contextualizadas e reais.

-Diferenciación entre as formas escritas e outras formas de expresión gráfica. Identificación de palabras e frases escritas moi significativas e usuais. Percepción de diferenzas e semellanzas entre elas atendendo a propiedades cuantitativas -cantidade de letras, palabras longas e palabras curtas- e propiedades cualitativas -variedade de grafías-. Iniciación ao coñecemento do código escrito a través desas palabras e frases empregadas en contextos significativos e funcionais.

-Interese e gusto por producir mensaxes con trazos cada vez máis precisos e lexibles.

***Achegamento á literatura**

-Escoita e comprensión da lectura en voz alta, realizada por unha lectora ou lector competente de contos, relatos, lendas, poesías, rimas, adiviñas, teatro...; tanto tradicionais como contemporáneas, nas dúas linguas oficiais, e como fonte de pracer e de aprendizaxe compartida.

-Dramatización de textos literarios, desfrute e interese por expresarse con axuda de recursos non lingüísticos.

-Memorización e recitado dalgúns textos de carácter poético, de tradición cultural ou de autor, gozando das sensacións que o ritmo, a rima e a beleza das palabras producen.

-Participación creativa en xogos lingüísticos -encadeados de palabras, adiviñas, trabalinguas, onomatopeas...- acompañados de respostas corporais -xestos, movementos, ritmos...- para divertirse e para aprender na compañía de iguais e de persoas adultas.

-Interese por compartir interpretacións, sensacións, emocións e opinións provocadas polas producións literarias, iniciándose nos faladoiros literarios.

-Introdución ao uso das bibliotecas de centro e de aula como un medio máis de aproximación á literatura e como espazo privilexiado de recursos para a diversión e o coñecemento.

6.3.2. Bloque 2. Linguaxes artísticas: plástica, musical e corporal

-Exploración sensorial dos elementos presentes no contorno integrando actividades de tocar, ulir, oír e ver.

-Potenciación da imaxinación e fantasía do alumnado para enriquecer a actividade creativa.

-Experimentación e descubrimento dalgúns elementos que configuran a linguaxe plástica -liña, forma, cor, textura, espazo e volume-.

-Gozo coas obras artísticas distinguindo e apreciando elementos básicos das formas de expresión -cor, forma, liña, movemento, volume, texturas, ritmos, melodías, timbres, entre outros- que lles permitan ás nenas e aos nenos desenvolver a súa sensibilidade estética.

-Exploración das posibilidades plásticas e creativas de distintos materiais, útiles e soportes -papeis, cartón, arame, plástico, teas, cortiza, barro, rasquetas, cepillos, esponxas, pantalla de ordenador, mesa de area, retroproyector, encerado dixital, fotografías....- e das distintas técnicas -debuxo, pintura, collaxe, amasado, modelado, escultura e a combinación de dúas ou máis técnicas...- como recursos e medios de expresión e comunicación de feitos, sentimentos, emocións, vivencias, fantasías, experiencias...

-Experimentación e coñecemento das posibilidades de transformación dos diferentes materiais e obxectos.

-Descubrimento das posibilidades creativas e plásticas da luz, das sombras e da cor, empregando recursos como a luz natural, lanternas, lámpadas, proxector...

-Interpretación e valoración de diferentes tipos de obras plásticas presentes na aula, no contorno, en museos e exposicións reais ou virtuais, obradoiros de artistas e persoas artesás manifestando e compartindo a través das diversas linguaxes as sensacións e emocións que producen, así como indicando o que gusta e o que non.

-Planificación do proceso de elaboración dalgunha obra plástica, o seu desenvolvemento e posterior comunicación, valorando a realización de bosquexos para a consecución dunha melloría na produción.

-Exploración das posibilidades sonoras da voz, do propio corpo, de obxectos cotiáns e de instrumentos musicais. Utilización dos sons achados para a interpretación e a creación musical.

-Vivencia do son e do silencio.

-Recoñecemento de sons do contorno natural e social, e discriminación dos seus trazos distintivos.

-Creación de secuencias de movementos e ritmos a partir das sensacións que lle xera a música.

-Audición atenta de obras musicais populares, clásicas e contemporáneas. Participación activa e gozo na interpretación de cancións, xogos musicais e danzas colectivas e individuais.

-Creación, mediante a música e o baile, dos propios patróns, recreando situacións, ideas, feitos e sentimentos, mediante o humor, o absurdo e a fantasía, compartindo con outras persoas as propias creacións.

-Vivencia de xestos e movementos como recursos corporais para a expresión e a comunicación e mais o intercambio afectivo.

-Participación en actividades de dramatización, danzas, xogo simbólico e outros xogos de expresión corporal -mimo, monicreques, teatro de sombras...- colaborando na elaboración dos elementos necesarios para unha ambientación axeitada.

6.3.3.   *Bloque 3. Linguaxe audiovisual e tecnoloxías da información e a comunicación*

-Identificación da utilidade de diversos instrumentos e tecnoloxías como fontes de información, de comunicación, de expresión, de estratexias de exploración e investigación.

-Achegamento a producións audiovisuais como películas, series de animación ou videoxogos.

-Adquisición progresiva da conciencia da necesidade dun uso moderado dos medios audiovisuais e das tecnoloxías da información e da comunicación.

-Coñecemento, coidado e uso, na medida das súas posibilidades, das ferramentas tecnolóxicas.

-Achegamento ao uso do ordenador, á cámara fotográfica... nos procesos creativos para a elaboración de producións audiovisuais como series de animación, presentacións, vídeos..., a través de programas de edición de textos, de gráficos e de sons.

-Valoración crítica dos contidos e da estética das producións audiovisuais.

7. As Competencias Básicas

Queremos facer constar que “as orientacións da Unión Europea insisten na necesidade da adquisición das competencias clave por parte da cidadanía como condición indispensable para lograr que os individuos alcancen un pleno desenvolvemento persoal, social e profesional que se axuste ás demandas dun mundo globalizado e faga posible o desenvolvemento económico, vinculado ao coñecemento. Así se establece, desde o Consello Europeo de Lisboa no ano 2000 ata as Conclusións do Consello de 2009 sobre o Marco Estratéxico para a cooperación europea no ámbito da educación e a formación («ET 2020»). Na mesma dirección, o programa de traballo do Consello Europeo «Educación e Formación 2010» definiu, desde o ano 2001, algúns obxectivos xerais, tales como o desenvolvemento das capacidades para a sociedade do coñecemento e outros máis específicos encamiñados a promover a aprendizaxe de idiomas e o espírito de empresa e a potenciar a dimensión europea na educación en xeral” (Orde ECD/65/2015, de 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato).

Tal e como describe a norma e no marco da proposta realizada pola Unión Europea, a LOE establece oito competencias básicas que o alumnado debe desenvolver e acadar ao longo do ensino básico e, aínda que, estas veñen indicadas para o ensino obrigatorio, é preciso que o seu desenvolvemento se inicie desde o comezo da escolarización, de xeito que a súa adquisición se realice de forma progresiva e coherente. Estas competencias, polo tanto, orientarán e impregnarán o currículo de educación infantil, téndose como referentes que guíen a práctica educativa e condicionen o tratamento das áreas.

Seguindo o establecido no Decreto 330/2009 no Anexo II puntos 1 e 2 relacionado co currículo de Educación Infantil e as competencias básicas, textualmente consideramos as *competencias básicas e a súa repercusión na metodoloxía*.

A incorporación das competencias básicas no currículo obriga a reformular a práctica educativa. No CPI. Antonio Orza Couto pretendemos acometer o cambio dos tradicionais modelos de transmisión do coñecemento por modelos que permitan a

mobilización de diferentes recursos cognitivos. O paradigma educacional referente é o de «aprender a aprender» e de «aprender facendo». Buscaremos, en todo momento, unha aprendizaxe significativa que se transfira a situacións da vida real e que implique a resolución de problemas na práctica.

“Unha xestión docente baseada na formación de competencias ten que asumir estratexias didácticas que afonden no proceso e que destaquen a función orientadora da mestra e do mestre”. (DOG. 23/06/09)

No Decreto 330/2009 no Anexo II punto 2 considera necesario traballar, sobre todo, por proxectos, resolvendo problemas para desenvolver as competencias, propoñendo tarefas e retos que inciten as alumnas e os alumnos a mobilizar os seus coñecementos e habilidades. Polo tanto, o equipo educativo de educación infantil durante o ano académico realizará un esforzo profesional e persoal para iniciar unha experiencia de formación e aprendizaxe á carreira de acadar unha boa competencia pedagóxica na elaboración e desenvolvemento do traballo na etapa infantil seguindo unha metodoloxía de Proxectos Educativos.

Neste mesmo decreto detállase que “a metodoloxía de proxectos trátase de achegar a escola á vida diaria. Empregando un enfoque globalizador, partindo dos intereses das nenas e dos nenos, das súas experiencias e coñecementos previos. Desde a perspectiva didáctica, o proxecto articúlase como un itinerario formativo planificado en situacións de ensino nas cales se poñen en práctica as diferentes competencias básicas”.

A continuación, e tal e como se describe no Decreto definiremos e desenvolveremos a contribución que, desde as áreas de educación infantil, se realiza ao desenvolvemento das competencias básicas.

7.1. Competencia en comunicación lingüística

“Esta competencia refírese á utilización da linguaxe como instrumento de comunicación oral e escrita, de representación, interpretación e comprensión da realidade, de construción e comunicación do coñecemento e de organización e autorregulación do pensamento, das emocións e da conduta.

Os coñecementos, destrezas e actitudes propios desta competencia permiten expresar pensamentos, emocións, vivencias e opinións, así como dialogar, formarse un xuízo crítico, xerar ideas, estruturar o coñecemento, darlle coherencia a un discurso e ás propias accións e tarefas, adoptar decisións e gozar escoitando, lendo ou expresándose de forma oral ou escrita, todo o cal contribuirá ademais ao desenvolvemento da autoestima e da autoconfianza.

Contribuirase á mellora da competencia lingüística desde a educación infantil fomentando a participación, respectando a diversidade de respostas e ofrecendo un clima no que se anime a ler, escribir e conversar.”

7.2. Competencia matemática

“Consiste na habilidade para empregar e relacionar os números, as súas operacións básicas, os símbolos e as formas de expresión e razoamento matemático, tanto para producir e interpretar distintos tipos de información, como para ampliar o coñecemento sobre aspectos cuantitativos e espaciais da realidade, e para resolver problemas relacionados coa vida cotiá e co mundo laboral. Así mesmo, esta competencia implica o coñecemento e manexo dos elementos matemáticos básicos -distintos tipos de números, medidas, símbolos, elementos xeométricos, etc.- en situacións reais ou simuladas da vida cotiá, e a posta en práctica de procesos de razoamento que levan á resolución dos problemas ou á obtención de información.

Contribuirase á mellora da competencia matemática na educación infantil na medida en que os elementos e razoamentos matemáticos sexan empregados para enfrontarse ás situacións cotiás e reais que o precisen.”

7.3. Competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico

“Esta competencia refírese á habilidade para interactuar co mundo físico, de modo que se facilite a comprensión de sucesos, a predición de consecuencias, así como o coidado do medio natural e a protección da saúde individual e colectiva. Así mesmo, a competencia de interactuar co espazo físico leva implícito ser consciente da influencia que ten a presenza das persoas no espazo, a súa actividade, as modificacións que introducen e as paisaxes resultantes, así como da importancia de que todos os seres humanos se beneficien do desenvolvemento e de que este procure a conservación dos recursos e a diversidade natural, mantendo a solidariedade global e interxeracional. Supón, así mesmo, demostrar espírito crítico na observación da realidade e na análise das mensaxes informativas e publicitarias, así como uns hábitos de consumo responsable na vida cotiá. En definitiva, esta competencia implica o desenvolvemento e aplicación do pensamento científico-técnico para interpretar a información que se recibe e para predicir e tomar decisións con iniciativa e autonomía persoal nun mundo en que os avances que se van producindo nos ámbitos científico e tecnolóxico teñen unha influencia decisiva na vida persoal, na sociedade e no mundo natural.

Contribuirase, polo tanto, á adquisición desta competencia desde educación infantil iniciando o alumnado no pensamento científico, potenciando habilidades de investigación: formular hipóteses, recoñecer evidencias, observar, formular interrogantes, descubrir alternativas, verificar, predicir, xerar novas ideas e solucións...

7.4. Tratamento da información e competencia dixital

“Esta competencia consiste en dispoñer de habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar información e mais para transformala en coñecemento. Incorpora diferentes habilidades, que van desde o acceso á información ata a súa transmisión en distintos soportes unha vez tratada, incluíndo a utilización das tecnoloxías da información e a comunicación como elemento esencial para informarse, aprender e comunicarse. Está asociada coa busca, selección, rexistro e tratamento ou análise da información, utilizando técnicas e estratexias diversas para acceder a ela segundo a fonte

a que se acuda e o soporte que se empregue: oral, impreso, audiovisual, dixital ou multimedia.

O tratamento da información e a competencia dixital implican ser unha persoa autónoma, responsable, crítica e reflexiva ao seleccionar, tratar e utilizar a información, así como as distintas ferramentas tecnolóxicas. Tamén ter unha actitude crítica e reflexiva na valoración da información dispoñible, contrastándoa cando é necesario e respectando as normas de conduta acordadas socialmente para regular o uso da información.

Se desde a educación infantil se quere contribuír a mellorar esta competencia, é preciso que se propoñan situacións nas cales sexa necesario resolver problemas reais, para o cal se recorrerá ao tratamento da información e ao uso dos recursos tecnolóxicos dispoñibles.”

7.5. Competencia social e cidadá

“Esta competencia posibilita comprender a realidade social en que se vive, cooperar, convivir e exercer a cidadanía democrática nunha sociedade plural, así como comprometerse a contribuír á súa mellora. Nela están integrados coñecementos diversos e habilidades complexas que permiten participar, tomar decisións, elixir como comportarse en determinadas situacións e responsabilizarse das eleccións e decisións adoptadas.

En consecuencia, entre as habilidades desta competencia destacan coñecerse e valorarse, saber comunicarse en distintos contextos, expresar as propias ideas e escoitar as alleas, ser capaz de poñerse no lugar do outro e de comprender o seu punto de vista aínda que sexa diferente do propio, así como tomar decisións nos distintos niveis da vida comunitaria, valorando conxuntamente os intereses individuais e os do grupo. Ademais, implica a valoración das diferenzas á vez que o recoñecemento da igualdade de dereitos entre os diferentes colectivos, en particular, entre homes e mulleres.

Igualmente, supón a práctica do diálogo e da negociación para chegar a acordos como forma de resolver os conflitos, tanto no ámbito persoal como no social.

Así, desde a educación infantil contribuírase ao desenvolvemento desta competencia traballando as habilidades sociais que permiten mediar nos conflitos de convivencia, axudan a

resolvelos con actitude construtiva e a tomar decisións con autonomía.

7.6. Competencia cultural e artística

“Esta competencia supón coñecer, comprender, apreciar e valorar criticamente diferentes manifestacións culturais e artísticas, utilízalas como fonte de enriquecemento e de gozo e consideralas como parte do patrimonio dos pobos. Apreciar o feito cultural en xeral, e o feito artístico en particular, leva implícito dispoñer daquelas habilidades e actitudes que permiten acceder ás súas distintas manifestacións, así como habilidades de pensamento, perceptivas e comunicativas, sensibilidade e sentido estético para poder comprendelas, valoralas, emocionarse e gozalas.

Na educación infantil contribuírase ao desenvolvemento desta competencia cando o centro estea aberto ás diferentes manifestacións culturais e artísticas, converténdose nun espazo en que se aprecie e goce coa arte e coas manifestacións culturais, onde se potencie o emprego dalgúns recursos da expresión artística para realizar creacións propias; onde se manteña unha actitude aberta, respectuosa e crítica cara á diversidade de expresións artísticas e culturais e onde se impulse cultivar a capacidade estética e creadora de cada criatura e o interese por participar na vida cultural e por contribuír á conservación do patrimonio.

7.7. Competencia para aprender a aprender

“Aprender a aprender supón dispoñer de habilidades para iniciarse na aprendizaxe e ser capaz de continuar aprendendo de maneira cada vez máis eficaz e autónoma de acordo cos propios obxectivos e necesidades. Esta competencia ten dúas dimensións fundamentais: a adquisición da conciencia das propias capacidades -intelectuais, emocionais, físicas-, do proceso e das estratexias necesarias para desenvolverlas; e a conciencia do que se pode facer por un mesmo e do que se pode facer con axuda doutras persoas ou recursos. Significa ser consciente do que se sabe e do que é necesario aprender, de como se aprende e de como se xestionan e controlan de forma eficaz os procesos de aprendizaxe, optimizándoos e orientándoos a satisfacer obxectivos persoais.

Contribuírase á mellora desta competencia deseñando unha práctica educativa que incida na potenciación da comprensión e da

expresión lingüística, da memoria, da motivación, da observación, dos rexistros das aprendizaxes, do traballo cooperativo e por proxectos, da resolución de problemas, posibilitando por parte dos nenos e nenas a planificación e organización da tarefa que se vai realizar, a selección e o tratamento da información a través dos diferentes recursos tecnolóxicos.

7.8. *Autonomía e iniciativa persoal*

“Esta competencia refírese, por unha parte, á adquisición da conciencia e aplicación dun conxunto de valores e actitudes persoais interrelacionadas como a responsabilidade, a perseveranza, o autocoñecemento e a autoestima, a creatividade, a autocrítica, o control emocional, a capacidade de elixir, de calcular riscos e de afrontar os problemas, así como a capacidade de demorar a necesidade de satisfacción inmediata, de aprender dos erros e de asumir riscos. Por outra parte, remite á capacidade de elixir con criterio propio, de propoñer proxectos e de levar adiante as accións necesarias para desenvolver as opcións e plans persoais -no marco de proxectos individuais ou colectivos- responsabilizándose deles tanto no ámbito persoal, como no social e no laboral.

Poderase contribuír a mellorar esta competencia cando se permita imaxinar, emprender accións, desenvolver proxectos individuais ou colectivos con creatividade, confianza e responsabilidade.

O enfoque por competencias modifica os puntos de vista convencionais sobre a forma de aprender e de ensinar, pois o aspecto central non é a acumulación de coñecementos, senón o desenvolvemento das posibilidades que posúe calquera individuo mediante fórmulas «de saber» e «de facer» contextualizadas”.

8. *Apertura ao contorno*

Seguindo o establecido no Decreto 330/2009 no Anexo I punto 1.3 e nas Orientacións metodolóxicas, e textualmente, destacamos os aspectos do alumnado infantil.

Como é lóxico, e así se recolle, “a educación infantil acada o seu pleno sentido nun marco de colaboración e coordinación entre os elementos que inciden no proceso educativo das nenas e dos

nenos: o equipo docente, as familias e o contorno”, e deste xeito elaboramos un Proxecto Didáctico específico abordado nas aulas, con actividades conxuntas e individualizadas coas familias e o contorno próximo.

A **relación coas familias** é un pilar esencial para nós, as mestras titoras de educación infantil do CPI. Antonio Orza Couto. Para fomentar unha boa comunicación e coordinación con ela iniciamos a experiencia no centro cunha visita informal nos primeiros días de setembro (antes do 10 de setembro, de iniciar á escola cos cativos) co pretexto de realizar unha primeira Entrevista á familia. Normalmente a visita recolle o primeiro contacto do neno/a coa mestra e coa aula, así como da/o nai/pai coa mestra, tendo ocasión de dialogar e compartir os primeiros medos, ideas, consideracións, etc., xa que a eficacia da educación infantil depende, en gran medida, da unidade de criterios educativos na casa e na escola, considerando neste primeiro contacto a realización dunha entrevista á familia e un achegamento das primeiras rutinas a considerar e da actitude ante a primeira gran dificultade: deixar marchar ao proxenitor nese próximo primeiro día de escola.

Unha vez iniciado e superado o período de adaptación realizamos unha reunión con todas as nais e/ou pais, no mes de outubro, para un contacto interfamiliar e coa escola, unha vez superado o primeiro trauma da escola. Ademais, durante o curso realizamos reunións individualizadas coa maior parte dos pais e nais, que normalmente mostran moito interese por coñecer a evolución dos seus pequenos/as. Trimestralmente, enviamos ás familias un boletín informativo sobre as consideracións pedagóxico-didácticas que consideramos relevantes para as familias. Etc.

En canto á **apertura ao contorno**, planificamos bianualmente saídas programadas e enfocadas ao interese do desenvolvemento do currículo e plantexamos visitas de membros da comunidade educativa que consideramos de interese en función da actividade que estamos a desenvolver durante días concretos. Deste xeito e tal e como nos indica o decreto pretendemos aproveitar o potencial educativo das saídas e das visitas, planificadas detidamente, para sacar delas o maior partido educativo posible. Normalmente, para coñecer ben os contidos a traballar coa visita realizamos chamadas telefónicas e personámonos no lugar da visita, deste xeito focalizamos o noso interese en observar e explorar elementos do

contorno que estean ao alcance do estudo por parte do alumnado nese momento concreto. Concretamos a actividade en obxectivos, relacionados co Proxecto Educativo que se está a desenvolver na aula e o deseño e unhas actividades inseridas na programación xeral, co fin de aproveitar ao máximo este recurso. O aproveitamento da actividade comprende días de preparación anteriores, durante o día a propia visita ou saída e nos días seguintes levamos a cabo situacións de comunicación e intercambio do que se viu e do material recollido, así como animar os nenos e nenas a que o expresen mediante distintas linguaxes. Todo iso dará lugar a suscitar actividades que provoquen novos interrogantes e reforcen certas adquisicións.

De igual forma, propiciaremos experiencias nas cales teñan cabida as relacións cos/as nenos/as doutras aulas e con persoas adultas, onde estamos analizando as posibilidades de realizar pequenas actividades “interxeracionais” en momento puntuais pero significativos como pode ser compartir un xoguete no día do magosto (a actividade consistiría en que un grupo da ESO e/ou de 2º e/ou 3º Ciclo de Educación Primaria realiza na materia de Plástica un xoguete de elaboración caseira para os nenos infantiles), no día de Halloween (onde desde o Departamento de Inglés realizan un agasallo da cultura inglesa para Educación infantil), entre outras actividades.

Destacamos tamén, as actividades relacionadas coa nova incorporación de alumnado: para 1º EP, o alumnado do CRA de 5 anos fai unha visita ao alumnado de infantil do centro, desenvolvendo unha xornada de mañá con comedor para que convivan, coñecéndose para prepararse para o curso seguinte. Ademais, empezamos a experiencia o curso pasado de facer unha “merenda” para os nenos de 3 anos que se incorporarían no seguinte curso que esperamos repetir.

Ademais, realizamos unha xornada de portas abertas dirixida ao alumnado de nova incorporación na etapa infantil, onde convidamos ás familias e ao alumnado a pasar parte dunha mañá connosco e o alumnado actual nas aulas ou espazos do centro coa finalidade do iniciar unha experiencia positiva co entorno escolar.

Así, nun Centro Público Integrado, como é o noso, non só contribuímos en gran medida a que os nenos e nenas vaian ampliando as súas relacións, senón que permitimos descentrar positivamente a tarefa educativa da persoa docente e da aula, tal e como recolle este Decreto ao final deste punto 6º.

9. Os Materiais

O Decreto 330/2009 establece, e escribimos textualmente, no Decreto 330/2009 no Anexo I punto 1.3, relacionado cos materiais que:

“- Os materiais curriculares axeitaranse aos tipos de contidos, ás características e necesidades específicas de cada contexto educativo e, consecuentemente, ás características individuais do alumnado. Estes materiais permitirán distintos graos de uso; para iso, serán o máis diversos posible, ofrecerán múltiples posibilidades de utilización en función das necesidades de cada situación e momento.

- Estarán presentes nas aulas elementos do medio natural e sociocultural que favorezan o vínculo coa identidade do alumnado e creen un ambiente significativo, ademais de espertar o interese por explorar e experimentar cos elementos que as nenas e os nenos teñen ao seu dispor.”

Neste punto, e tal e como se define, ademais, no punto h) da Orde do 25 de Xuño de 2009, trataremos de establecer os criterios para a selección e uso dos recursos materiais sen perder de vista e en complementación co establecido no Decreto 330/2009:

- 1) Os materiais empregados no centro e na aula relacionados co alumnado de educación infantil terán en conta os criterios de saúde básicos, as características de emprego para este alumnado (tamaño, actividade, etc.) e as diferentes dinámicas pedagóxicas que se pretendan desenvolver en cada momento a criterios das titoras e sen perxuízo do establecido con carácter xeral no PEC.
- 2) Os materiais serán repostos en conformidade coa necesidade de emprego (aumento de alumnado, rotura dos mesmos e imposibilidade de arranxo, etc.).

- 3) Os materiais novos serán adquiridos en función das necesidades observadas, da incorporación de novas estratexias didácticas que requiran deles e nas condicións en que o centro así o estableza.
- 4) Os materiais responderán aos espazos e actividades didácticas establecidas para a consecución dos obxectivos definidos na Programación de Aula:
  - a. En función das súas características didácticas e pedagóxicas e das finalidades perseguidas.
  - b. En función das súas características de usabilidade.
  - c. En función das súas características dinámicas a desenvolver co material adquirido.
  - d. En función das posibilidades económicas do Centro.
- 5) Os materiais escollidos, ademais, procurarán estar presentes no medio natural e sociocultural favorecendo o vínculo coa identidade do alumno/a co fin de acadar un ambiente significativo e despertar o interese por explorar e experimentar cos elementos que teñen ao seu dispor.

10. Criterios, procedementos e instrumentos para a avaliación

Somos conscientes da necesidade de avaliar o noso quefacer diario, por este motivo, en cada reunión de ciclo establecemos unha serie de puntos sobre o que vai acontecendo cada en cada proxecto didáctico elaborado e desenvolvido nas aulas ou dirixido ao alumnado da etapa infantil, avaliando as nosas posibilidades, as posibilidades materiais do centro, así como as humanas e solicitando colaboracións nos momentos en que é preciso, a través da xefatura de estudos e a dirección deste centro.

Este procedemento de autoavaliación desenvolvémolo desde a propia análise da nosa actividade. Concretamente, revisamos regularmente, os aspectos que menos satisfacen o rendemento académico do noso alumando. Temos tamén en conta o seu desenvolvemento social, cultural e persoal.

Atendemos tamén, na medida das posibilidades, ter en conta as demandas e suxerencias que aportan as familias, as/os compañeiras/os do centro e demais membros da comunidade educativa (comedor, extraescolares, concello, etc.).

Consideramos que esta avaliación non se realiza unilateralmente senón conxuntamente co Equipo de Ciclo e o Departamento de Orientación, na procura de melloras no alumnado e no noso propio xeito de facer, tendo en conta a necesidade de colaboración, tamén neste proceso.

Ademais, anualmente modificamos aqueles aspectos que precisan cambios para a procura da mellora educativa.

10.1. Criterios por Áreas de Coñecemento

A continuación expoñemos os criterios por áreas de contidos 2º ciclo da etapa infantil.

10.1.1. Área de coñecemento de si mesmo e autonomía persoal

-Recoñecer, identificar e representar o corpo na súa globalidade e as súas diferentes partes.

-Coordinar e controlar o seu corpo, as súas posibilidades motrices e adaptalo ás características dos obxectos, á acción e á vida cotiá.

-Recoñecer os sentidos e identificar percepcións e sensacións.

-Construír unha imaxe positiva propia e aceptar a súa identidade, manifestando confianza nas súas posibilidades e recoñecendo as súas limitacións.

-Identificar semellanzas e diferenzas entre as persoas valorando positivamente a diversidade.

-Identificar e manifestar os propios sentimentos, vivencias, emocións e comprender os das demais persoas.

-Participar en xogos, mostrando destrezas motoras e habilidades manipulativas cada vez máis axustadas.

- Participar en xogos e actividades colectivas aceptando as normas que os rexen.
- Resolver con iniciativa e autonomía as actividades da vida cotiá, colaborar en tarefas e aceptar as normas.
- Manifestar hábitos de saúde, alimentación saudable, hixiene corporal e benestar utilizando adecuadamente espazos e materiais.
- Identificar situacións de risco e actuar coherentemente ante elas.

10.1.2. Área de coñecemento do contorno

- Explorar os obxectos e elementos do contorno inmediato e actuar sobre eles. Recoñecer os seus atributos e calidades. Agrupar, clasificar e ordenar estes elementos e coleccións segundo distintos criterios.
- Empregar os números para identificar, contar, clasificar, informarse e ordenar elementos da realidade, aproximándose ao seu valor notacional e conceptual.
- Propoñer e resolver problemas sinxelos relacionados con situacións cotiás, empregando e comparando magnitudes de peso, lonxitude e capacidade.
- Recoñecer algúns aspectos xeométricos básicos: liñas, puntos, rectángulos, cadrados, triángulos, círculos, esferas, cubos e prismas.-construcións, natureza, arte...- aspectos xeométricos básicos como liñas, puntos, rectángulos, cadrados, triángulos, círculos, esferas ou cubos mediante a observación e a exploración lúdica.
- Describir e representar dun xeito elemental a situación das propias nenas e nenos en relación a obxectos e ás demais persoas usando vocabulario topolóxico elemental.
- Usar e comprender nocións temporais básicas ordenando temporalmente feitos referidos á súa vida.
- Dar mostras de interesarse polo medio natural e os seus cambios. Identificar e nomear algúns dos seus compoñentes, establecendo

relacións sinxelas de interdependencia. Manifestar actitudes de coidado e de respecto cara á natureza e participar en actividades para conserva-la.

-Identificar e recoñecer as diferentes etapas da vida nas persoas e outros seres vivos.

-Identificar e coñecer os grupos sociais máis significativos do contorno do alumnado e algunhas características da súa organización.

-Recoñecer, identificar e poñer exemplos sinxelos dalgúns servizos comunitarios.

-Recoñecer algunhas manifestacións culturais próximas e doutras realidades, valorando a súa diversidade e riqueza.

10.1.3. Área de linguaxes: comunicación e representación

-Utilizar a lingua oral do modo máis conveniente para unha comunicación positiva con iguais e con persoas adultas, segundo as intencións comunicativas.

-Comprender mensaxes orais diversas, mostrando unha actitude de escoita atenta e respectuosa.

-Amosar unha actitude positiva cara á aprendizaxe dunha lingua estranxeira, interesándose por participar en interaccións orais en rutinas, xogos e situacións habituais de comunicación.

-Amosar interese polos textos escritos presentes na aula e no contorno próximo, iniciándose no seu uso e na comprensión das súas finalidades. Interesarse e participar nas situacións significativas de lectura e escritura que se producen na aula desenvolvidas por persoas lectoras e escritoras competentes.

-Producir diferentes textos individualmente ou en grupo -con escritura convencional ou non-, con propósitos e intencións diferentes: recoller e transmitir información, gozo...

-Gozar compartindo a escoita e a lectura en voz alta de textos literarios: contos, relatos, lendas, poesías, rimas, adiviñas...

-Utilizar a biblioteca con respecto e coidado, valorándoa como recurso informativo, de entretemento e gozo.

-Expresarse e comunicarse utilizando medios, materiais e técnicas propios das diferentes linguaxes artísticas e audiovisuais.

-Mostrar interese por explorar as súas posibilidades de expresión e representación, por gozar coas súas producións e por compartir as experiencias creativas, estéticas e comunicativas.

-Utilizar, na medida das súas posibilidades, a linguaxe audiovisual e as tecnoloxías da información e comunicación como vehículo de expresión e comunicación.

10.2. Procedementos e Instrumentos de Avaliación

A continuación expoñemos os procedementos e instrumentos de avaliación:

Como xa se explicitou, o alumnado de infantil está en grupos mixtos, grupo A (3, 4 e 5 anos) e grupo B (3, 4 e 5 anos), polo tanto, os procedementos de avaliación se realizan en función destas características:

- Por unha banda, o procedemento de avaliación máis directo é o de observación en aula destes grupos mixtos. Estes teñen que ver coa acción entre maiores e pequenos e viceversa, a análise da súa convivencia e a capacidade de compartir, entre outros aspectos a avaliar.
- Por outra banda, como xa se explicita tamén, realizamos avaliación directa sobre agrupamentos homoxéneos (3 anos das dúas aulas, 4 anos das dúas aulas e 5 anos das dúas aulas). Neste sentido temos en conta a súa evolución dentro da idade cronolóxica. Temos en conta tamén a súa evolución e capacidades individuais no desenvolvemento de cada actividade.

Estes procedementos realizan mediante os seguintes instrumentos, entre outros:

- rexistro de datos en aula,

- análise a posteriori das actividades desenvolvidas diariamente,
- observación,
- análise do traballo realizado (fichas, murais, actividades gravadas en audiovisual ou imaxe fixa, etc.),
- colaboración entre o profesorado: intercambio e análise sobre as observación realizadas polas titoras e demais profesorado que intervén no profesorado que intervén co alumnado de educación infantil.

11. Convivencia cos demais Proxectos do Centro Educativo que se fomentan desde os diferentes departamentos e equipos docentes do centro.

Ademais do descrito anteriormente, e conxuntamente con este documento, colaboramos en diferentes Plans e Proxectos relacionados coa actividade conxunta do centro. Procuramos neste sentido, colaborar no equipos docentes e didácticos que se establecen en cada momento, na procura dunha acción conxunta, a través dos órganos de Coordinación Docente, de Orientación Educativa, e dos Grupos Docentes que se conforman e aos que pertencemos para observar o desenvolvemento de cada proposta didáctica.

Para coñecer puntualmente as accións desenvolvidas remitimos aos documentos de centro aos que se alude en cada epígrafe, co obxecto de completar a información que aquí, nos limitaremos a citar.

Entre outros colaboramos e temos en conta o de Actividades Extraescolares, o de Acción Titorial, o de Dinamización da Lingua Galega, etc. Imos comentar brevemente, aquí, os seguintes:

11.1. Fomento do uso das TIC

En cada unha das dúas aulas de infantil dispónse de dous ordenadores (reciclados e pendentos de renovación desde hai dous anos, practicamente obsoletos) que utilizamos a diario (na medida das posibilidades) para xogos didácticos dirixidos á iniciación do uso deste recurso (manexo do rato, posturas corporais, concentración, atención, etc.). O desenvolvemento desta actividade

camiña paralela a outras tarefas de mesa, para realizar práctica física e “virtual” das actividades cognitivas que se desenvolven.

Ademais, dispoñemos da posibilidade de utilizar a aula de informática, que dispón dunha pantalla táctil (demasiado alta para a utilización co alumnado de infantil), se ben, utilizámola para como proxector basicamente. En principio non temos utilizado os ordenadores dos que dispón esta sala, pero temos a intencionalidade de utilizalos.

Con fins comunicativos e expresivos temos en funcionamento un Blogue Infantil (<http://infantilenforte2011-12.blogspot.com.es/>) no que imos subindo as tarefas que imos desenvolvendo e/ou que resultan de especial interese para as familias e para a mellora cognitiva do alumnado de infantil. Cada ano iniciamos unha edición nova, deixando aberta a anterior.

11.2. Plan de Convivencia

NO anexo V deste plan temos moi en conta, entre todas as actividades, , no punto 2, o punto c, da relación coas familias, pola importancia que ten nestas idades a familia dentro do centro educativo. Por outro lado, observamos tamén, o punto d, relacionado coas normas.

Neste plan se facilitan recursos para a análise social e persoal do alumnado, e que temos en conta para o desenvolvemento dos agrupamentos e da vivencia grupal do alumnado.

Neste sentido, de xeito puntual realizamos frecuentemente actividades para a desenvolver a convivencia na aula, no patio e nos espazos comúns (biblioteca, salón de actos, etc.).

11.3. Proxecto Voz Natura

Cada ano vimos colaborando co proxecto Voz Natura, de maneira moi activa, de diversas formas ao longo do curso:

- Reciclado de papel.
- Coidado dos xardíns de plantas aromáticas (poda, recolla de follas, clasificación, repoboación e mantemento dos espazos).

- Colaboración na horta (realizamos sementeiras, prantamos, colleitamos, etc.).
- Coidado do estanque (damos de comer aos peixes, limpamos as malezas, etc.)

11.4. Proxectos Lingüísticos

Comprendemos a etapa infantil como un proceso de iniciación, tamén no coñecemento, uso e valoración das linguas, por iso, na nesta etapa se ven desenvolvemento o estudo da lingua estranxeira de inglés desde os tres anos de idade, por parte dunha especialista e co reforzo dentro das tarefas ordinarias por parte do resto das docentes, incluídas das titoras de infantil.

11.5. Proxecto Lector

O centro establece para todas as aulas un tempo de dedicación ao goce coa lectura, que na etapa infantil enfocamos cara ao goce con estes materiais: contos, libros de consulta, bibliografía de hemeroteca, etc.

11.6. Proxecto de dinamización das Bibliotecas

O centro educativo conta con dúas bibliotecas e actualmente estanse mellorando os seus espazos e os seus fondos bibliográficos. Na etapa infantil contribuímos no desenvolvemento de actividades dirixidas ao alumnado da etapa e ao incremento de contidos de calidade para a etapa. Ademais, procuramos colaborar na mellora do uso dos espazos de lectura e lecer na medida en que podemos nas propostas que se definen desde o equipo dinamizador das bibliotecas.

Leis de Referencia

Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación (BOE 04/05/06).

Lei Orgánica de 8/2013, de 9 de decembro, para a Mellora da Calidade Educativa (BOE 10/12/13)

Real Decreto 1630/2006, 29 de decembro, polo que se establecen as ensinanzas mínimas do 2º ciclo de Educación Infantil (BOE 04/01/07).

Decreto 330/2009, de 4 de xuño, polo que se establece o currículo de educación infantil na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG. 23/06/09).

Orde do 25 de Xuño de 2009 pola que se regula a implantación, o desenvolvemento e a avaliación do segundo ciclo da educación infantil (DOG. 10/07/09).

Orde ECD/65/2015, de 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato

Orde de Xuño pola que se aproba o Calendario Escolar para cada curso académico nos centros docentes sostidos con fondos públicos. (véxase DOG. Correspondente a cada ano).